

Lista

de varias de las palabras que usamos en Menorca tomadas del Inglés durante las tres dominaciones Británicas de la Isla, con expresión de las voces inglesas de que derivan y significado de éstas.

(Conclusión)

Palabras menorquinas tomadas del inglés	Voces inglesas de que derivan	Significado de las voces inglesas
Chèl	Shell	Casco, la parte exterior de cualquier cosa cuando es dura y consistente. Concha, etc
Jèq Guènc	Jacket Gang	Usamos la palabra <i>Chèl</i> para significar la concha de varias clases de moluscos.
		Chaqueta, sayo.
		Cuadrilla, banda.
		En algunos pueblos del interior de la isla se da el nombre de <i>guènc</i> a un trabajo pesado, material y moral.
		Es de suponer que dicho nombre sea una corrupción de la palabra inglesa <i>gang</i> .
Peni	Penny	Penique.
		Los menorquines dábamos el nombre de <i>peni</i> a la cuarta parte de un sueldo, o sea a un cuarto y medio.
Stocafix Chebòf	Stockfish Chake-off	Bacalao seco, pejepalo.
Bigal	de Big	Zafarse de, echar de sí, liberarse de algo que incomoda.
		Grande, abultado, grueso. Aplicamos la palabra <i>Bigal</i> a una persona muy alta, y así decimos: <i>es un bigal</i> .

Palabras menorquinas tomadas del inglés	Voces inglesas de que derivan	Significado de las voces inglesas
Mèn	Man	Hombre. Usamos la palabra <i>Mèn</i> aplicándola a la frase <i>es molt mèn</i> , para indicar que un hombre es muy capaz, muy inteligente.
Ull blèc	Black	Negro. Decimos <i>ull blèc</i> para significar el ojo ennegrecido por algún golpe.
Bifi	Beef	Carne de vaca o de buey. Aplicamos la palabra <i>bifi</i> a una persona muy floja, blanda, de poca energía y poco espíritu, y así decimos: <i>es un bifi</i> .
Un faitem	Fight	Pelea, batalla, combate. Empleamos la palabra <i>fai-tem</i> en el sentido de paliza, y así decimos: <i>l' hi han dunat un faitem</i> . Le han dado una paliza.

La palabra *piló*, que usamos en la frase *l' han duit a piló*, para significar que una persona ha sido llevada ante la justicia, es probable que derive de la inglesa *pillory*, que significa picota, cepo, tabla con agujeros para las manos y la cabeza, en donde se pone a los malhechores a la vergüenza.

Hay quien cree que la palabra *pidoix* o *bidoix*, que usamos para indicar una especie de bola de argamasa, viene del verbo inglés *to bedash*, que significa salpicar, esparcir en gotas pequeñas alguna cosa líquida; ensuciar.

La palabra *sarjant* puede que derive del vocablo inglés *sergeant* (sargento), pero no veo que haya ninguna relación entre un sargento y el útil que usan los carpinteros llamado *sarján*.

En cuanto a la palabra *sutimbor*, es fácil que derive de las inglesas *setting* y *board*. *Setting*, gerundio del verbo *To set*, poner, colocar, fijar y *Board*, tabla, toda vez que el útil a que dan el nom-

bre de *sutimbur* los carpinteros, sirve cabalmente para fijar en él una tabla.

La palabra *estanfés*, puede que se haya formado de las inglesas *stand* y *face*. *To stand*, estar en pie o derecho, mantenerse firme. *Face*, cara, rostro, lado, superficie de una cosa. Creo que pueden aplicarse estas dos palabras inglesas al útil de los carpinteros llamado *estanfés*.

En menorquín usamos los siguientes nombres propios de personas tomados del inglés:

Piter	de Peter	Pedro
Jims	de James	Jaime
Tòny	de Tony, diminutivo de Anthony	Antonio
Fèny	de Fanny, diminutivo de Frances	Francisca
Jo	de Joe, diminutivo de Joseph	José
Jery	de Jerry, diminutivo de Jeremy	Jerónimo
Elaisa	de Eliza	Elisa
Jony	de Johnny, diminutivo de John	Juan

Tenemos en Menorca *pomes d' en Quèn*, del General Gobernador inglés Kane, que era muy querido en la isla.

Tenemos también *prunes de nèversó*. Murray en su «Guía del Mediterráneo» explica el origen de esta palabra de la siguiente manera: Dice que el General Kane solía ir todos los días al mercado. Un día una mujer del mercado la presentó una variedad de ciruelas, preguntándole cómo se llamaba dicha variedad en Inglaterra. El General contestó: *I never saw* (No la he visto nunca). Desde aquel día dichas ciruelas son conocidas en Menorca por *prunes de nèversó*.

Bartolomé Escudero.

Documentos relativos a la estancia del Almirante Oquendo en la Isla de Menorca

(1637-1638)

(Continuación)

Documento núm. VII (1)

(15 marzo 1637)

Tercer domingo de Cuaresma, publicóse el edicto de la fé: asistieron a la función los Jurados, Baile y Veguer, pero no el Virey y el Regente, quienes se hallaban en Alcudia con objeto de resolver lo conveniente, acerca del alojamiento por las villas de los soldados que habían llegado a aquel puerto en 17 galeones, cuyo general era D. Antonio de Oquendo, caballero del hábito de Santiago, vizcaíno y de unos 60 años de edad. El 16 llegó de Alcudia el Virey D. Alonso de Cardona. El 17 convocóse el General Consejo de orden de los Jurados, para tratar de lo del alojamiento de los soldados, y celebraron sesiones todos los días hasta el 21 siguiente, sin resolver nada definitivo. El 22 fueron al Real Castillo cuatro compañías con banderas y tambores, armados de picas, arcabuces y mosquetes, y los pusieron en la sala de la gobernación. El 23 llegaron otras tres compañías y se alojaron los soldados, por grupos de diverso número, en casas de particulares: quisieron mandar alojados en casas de eclesiásticos que poseían bienes inmue-

---

(1) Por haberse trasapelado este documento, no ocupa el sitio en que debía figurar o sea el número II de la serie. Valga la rectificación.

bles y no los admitieron, promoviéndose serias cuestiones y diferencias y poniéndose Armas Reales sobre las puertas de las casas de algunos eclesiásticos y de caballeros del hábito de San Juan que tampoco querían recibirlos. Negáronse igualmente, como inmunes de aquel pecho, los caballeros y los familiares del Santo Oficio, y tanto el clero como los caballeros remitieron Síndicos a la Corte para elevar competente queja a S. M. — El 24 y 26 entraron otras tres compañías cada día. El 16 de abril se reunieron las 13 compañías en el Real Castillo y allí pasaron reseña general. Los soldados eran casi todos quintados y bisoños, poco acostumbrados a las fatigas del servicio: casi todos ellos campesinos andaluces. Ordenóse que se les diera cama, sal, agua, fuego y luz. — Alojáronse asimismo algunas compañías por los pueblos. Desembarcados que fueron los soldados, marcharon a Menorca los galeones con los veteranos que llevaban, y permanecieron en el puerto de Mahón hasta 15 de julio.

(Noticias apuntadas por Juan Fe, Custos de la Seo de Mallorca, en sus «Noticias» y por el Notarlo Jaime Pujol, Archivero Perpétuo de la Ciudad y Reino de Mallorca en su «Relació dels sucesos memorables ocorreguts en aquesta Isla», publicadas por D. Alvaro Campaner y Fuertes en su «Cronicon Mayoricense» (1881), página 393).

Documento núm. VIII

(14 abril 1637)

Mag.^{hs} Señors lo p. que se ha fet aiustar y congregar a V.^s m.^s en esta V.^{tt} es para dir y deduhir los de com tots V.^s m.^s saben que se han de alojar en vila de Alayor y son terme doscents soldats y com no sabem si ab aquells hi ha algun malalt, o, si apres q. esteran alojats sils pendra alguna enfermedat, com asso estiga en mans de Deu nre. señor, nos ha aparegut en temps en tenir lloch y casa dedicada ahont pujan estar los malalts p. causa que no se pos al-

gun morbo en la terra, y com ninguna casa sia millor per dit effec-
te que es lo ospital, ahont hi ha tres, o, quatre aposentos nos ha
aparegut fer bujdar aquells a las personas quey habitauen si be
hauem vist quey ha molt poca comoditat en dits aposentos del os-
pital p. aposentar malalts sens fauor y auxili desta V.^{tt} Perço se
preposa a V.^s m.^s si tenen p. be que nosaltres nos ajuntem ab los
obriers del ospital y ab aquells vejам quines cosas falten per poder
preparar y armar dos o tres llits ab tot lo necessari y en asso do-
naran lo saludable consell que en tot se seguira llur orde y deter-
minatio.

Y fonch determinat p. tot lo consell concordantment que p. are
se prengue vn bon aposento del ospital y que alli se preparen dos
llits ab tot son necessari aiuntantse p. asso los mag.^{hs} sindichs ab
los obrers del ospital els quals degan posar tot lo que tindran de
la obre en lo fer y preparar dits llits y son necessari y faltant p. fer
dites cosas que esta V.^{tt} don y pach lo quey faltara y dits llits y
aparato de aquells se donen ab llista o inventari a los obrers y axi
de vns als altres y en lo discurs del temps ja se veura si se faran
mes llits, o, no y no seruint dits llits p. los dits malalts que estigan
aquells aguardats sens aposentarhi ninguna persona en dits llits.

Item presehint debita prepositio p. lo dit Mag.^h sindich clauari
feta fonch pposat de com tots saben la preparatio fan estos Galions
en cercar blat p. fer bascuit, no sols per los onse Galions qui son
asi, sino p. la armada del Rey nre. señor conforme veu del Poble
y tambe conforme nosaltres sabem, en dits Galions hi ha un Cap.^a
qui manten tres Galions asas costas y despesas y ha comprat a
Don Joan Mir mil q.^{ras} blat ço es la part tocant al Sr Bisbe y
R.^d Capitol y vltra de aquestas mil q.^{ras} blat van comprant a altres
particulars lo que poden, de manera que nosaltres tamem que no
vingam a vn bocayre p. causa de la pocha botiga tenim est any
feta, que sols tenim algunes set, o vuit centas q.^{ras} blat poch mes,
o, manco, y tamem no hajam de mentenir los dits doscents soldats
en nostron pa y ví conforme diu lo Sr Don Anttj.^o de oquendo,
que de aqui deu, o, dotse dias si no venen pagas del Rey, ell no te
que donar a los soldats sino que la terra hi heura de parar lo coll

y mentenir los dits doscents homens ademes de los habitants desta vila y terme, y vehem nosaltres tenir poca botiga feta y quant volrem comprar alguna cantitat de blat no podrem. Perque los Mag.^{hs} Jurats han de comprar mil quarteras de blat p. satisfacerlas an el Rey nre. Señor las quals deuen conforme tots sabem, y aquellas donen anel General de la Armada y axi matex lo Sr Llorens Quart lin ha de donar doscentas trenta, o, quaranta q.^{ras} y mancant tant gran suma de blat a la Illa, la abundancia que are tenim cessará y se abolira y Perso se pposa a V.^s m.^s puis vehem que se atroba blat a bona fayso si farem mayor botiga de la que tenim vuy y de quina mes cantitat farem botiga mes y en asso V.^s m.^s doneran lo saludable consell que en tot &.

Y fonch determinat p. la mayor part del Consell que per are nos moga cosa ninguna, sino que ja se veura p. lo discurs del temps lo q. mes convindra fer y segons veurem les altres vniuersitats que faran a las horas ja se tornara conuocar consell y se fara lo q. mes convindra en be de la Republica.

(Archivo Municipal de Alayor. — Libre d preposicions y determinations del any de 1636. — (1636 - 1648).

Documento núm. IX *

(19 abril 1637)

Señor.

El Liçenciado Juan Quart ha entregado en esta villa y en la de Alayor las Trezientas fanegas de trigo medida de Castilla con que Lorenzo Quart su hermano syndico della ha seruido a V. Mag.^d por la merced del título de noble; de que doy quenta a V. Mag.^d porque si su despacho estuviese detenido por esta causa pueda correr y el verse honrado de mano de V. Mag.^d Dios guarde la Católica persona de V. Mag.^d De Ciudadela a 16 de Abril de 1637. — Don Antonio de Oquendo.

Archivo de la Corona de Aragón. — Documentos procedentes de Simancas, — Legajo 1.586.

Documento núm. X *

(19 abril 1637)

Lo que V.^s m.^s en carta de 18 del pnt. nos diuen tenim entes y en resposta diem a V.^s m.^s que lo g.^l Consell en compliment de las sedulas Reals de sa Mag.^d ab q. mane se aloja en esta ylla alguna part de la gent de la armada determina se donas alojament p. 800 personas; encare que lo S.^r Gn.^l volia alojarne 1200 y vistas las rahons q. en different papers se li repntaven p. orde del g.^l Consell vingue a q. tantsolam.^t alojaria 800 personas las quals repartí desta manera aço es 400 a esta Vila, 140 a exa de Maho 200 Alayor y 60 a las ferrarias y digue dexaua vacua exa plaça de Maho p. raho dels mariners qui restauen en custodia dels galeons y altres officials para q. sempre q. volguessen restar en la Vila atrobassen en son diner la comoditat ques deu y conforme lo q. sa Mag.^d mana p. lo menos se ha de donar als soldats alojats casa, llit, foch, llum aygua y sal; y vista la dita resolucio inseguint determinatio del ordinari Consell se feu repertiment dels dits 400 soldats conforme lo manifest sens exceptar a ningu sino als Ecclesiastichs y axi los hauem acomodats com millor hauem pugut, El S.^{or} Gn.^l antes que vingues lo Mestre de Camp volgue veure los llits y anells que noy hauia matalas ni mana posar sino que donassen mig Real cada nit al soldat en aço entenem tindra concideratio a las personas pobres qui no tindran comoditat de ferne, pero en las quen poden fer no admet excusa aço es lo q. ha passat. V.^s m.^s si li apar podran seguir esta forma y nos manen tot lo q. sia de son gust: G.^{de} Deu a V.^s m.^s Ciut.^a y Abril 19 de 1637.

D.^{or} fran:^h tellofran:^h mascaro

Mateu Balla

Jurats de Men.^{ca}SS.^{rs} Sindichs de Maho.

(Archivo Municipal de Mahón. — Legajo Cartas. — (1631-1640).

Documento núm. XI

(20 abril 1637)

Mag.^{hs} Señors lo p. que se ha fet aiustar y congregar a V.^s m.^s en la sala desta V.^{tt} es para dir y deduhirlos de com lo Señor Gou.^{or} nos ha dit provehigam de llenja y oli per cremar y tenir llum los soldats anel cuerpo de guardia totas las nits y axi vejan V.^s m.^s si esta V.^{tt} prouehira al dit cuerpo de guardia de llenja y oli conforme nos ha dit lo Sr General y en asso &.

Y fonch determinat p. tot lo consell concordantment que p. are se don adits soldats oli y llenja p. tenir foch y llum anel Cuerpo de guardia, fins y atant los mag.^{hs} Sindichs se sían informats ab los mag.^{hs} Jurats per saber com se passen allí p. q. si allí no sels dona llenja y oli, no es raho que asi tampoc los ne donen, y la llenja y oli que sels donara se don taxat conforme se avindran ab lo Sr Sarg.^{to} m.^a

(Archivo Municipal de Alayor. — Libre d preposicions y determinacions del any de 1636. — (1636-1648).

Documento núm. XII

(21 abril 1637)

Die xxj mensis Aprilis
anno a Nattj.^e Dñi MDCxxxvij

Los dits dia y any estant ajunctats y congregats los Mag.^{hs} Sindichs en la Sala de la V.^t de la pnt. Vila de Maho junctam.^t ab llur ordinari consell fonch proposat per lo mag.^h Sindich clauari en lo modo y manera seguent.

Mag.^{hs} S.^{rs} lo perq.^e hauem fet ajuntar y congregar a v. m. es per dirlos y deduhir, de com el molt Sble. D. Antonio de oquendo Governador y Capita g.^l en la pnt. Illa general de los galions qui estan en lo pnt. port nos ha enuiat a dir que per lo sustento de la gent de la armada te necessitat de prouisions y que fossem seruits emprestarli cent q.^{ras} de form.^t fins tingue socorro, y a las ho-res tornara aquelles en especie o pagara lo just valor dellas y axi vejen y determinen lo fehador &.

E haguts sobre de asso diuersos colloquis y parlam.^{ts} fonch determinat per la major part del dit Consell que emprestan al dit S.^r g.^l les dites 100 q.^{ras} form.^t de modo y manera que degue tornar aquelles en especie y no perdenhi cosa alguna la V.^d (1).

Item precedint debita prepositio per lo mag.^h Sindich clauari feta fonch determinat per tot lo Consell concordantm.^t que los correus se han fet en esta occasio de los galions pera avisar los capitãs se paguen de la claueria de ordinari.

(Archivo Municipal de Mahón. — Cuaderno de determinaciones del Consejo — Años 1636-1639).

Documento núm. XIII

(24 abril 1637)

«El Sr. Governador y Capita General d' esta illa Don Antonio de Oquendo, Almirante General de la Armada Rl. del mar Oceano, ha manat publicar un edicte, contenent que no sia ninguna persona qui gos ni se atrevesca posar ma a la espasa, ni altre arma ofensiva contra de ningú, ni per defensar, pena de tres ratos de corde y de cinch anys de galera.»

Edicto mandado publicar en Ciudadela por el almirante Oquendo.
— Rafael Oleo. — *Historia de la Isla de Menorca* (1874). — Tomo II.
— Capítulo VI. — Página 508).

(1) En la nota de existencias de trigo consignada al final de las actas del ejercicio de 1636 a 1637. aparece una partida de 100 quarteras devueltas a la Universidad por D. Antonio de Oquendo, en 10 de junio de 1637.

Documento núm. XIV

(26 abril 1637)

Die xxvj Aprilis Anno
a nattj.^e Dñi MDCxxxvij.

Los dits dia y any estant ajunctats y congregats los Mag.^{hs} sindichs en la sala de dita v.^d junctam.^t ab llur ordinari consell faltant m.^e Bartt. segui de bras m.^a y m.^e Antoni Andreu fonch propossat por lo Mag.^h sindich Clauari en lo modo y manera seguent.

Mag.^{hs} S.^{rs} lo perq.^e hauen fet ajunctar y congregar a v.^s m.^s es per dirlos y deduirlos de com el Molt Ill.^e Sr Don Antonio de Oquendo Gouvernador y Capita g.^l en la present illa ha enuiat a dirnos que donem lleñya y oli cada nit per el cuerpo de Guardia se te en esta vila. Y axi vejen y determinen lo fehador q.^e en tot seguirem llur orde y determinatio.

E hagut sobre de aço diuersos colloquis y perlam.^{ts} fonch determinat per tot lo consell concordantm.^t se scrigue als Mag.^{hs} Jurats per saber ells com se passen y si donen lo que assi nos demanen.

(Archivo Municipal de Mahón. — Cuadernos de determinaciones del Consejo. — Años 1636-1639).

Documento núm. XV

(29 abril 1637)

Mag.^{hs} Señors lo porque se ha fet aiuntar y congregar a V.^s m.^s en la Sala de esta V.^{tt} es para dir y deduhir los de com tenim

rebuda vna carta del Señor D. Anttj. de oquendo Goue.^{or} y Cap.^a Gnal. de esta Illa y Almirante de la Armada real del mar oseano, en la qual nos demana li emprestem cen q.^{ras} de blat per al sustento de los soldats estan alojats en esta Vila, lo qual blat diu nos satisfara ab puntualitat en diner, o, en blat del que esta Illa li ha de entregar p. compte de sa Mag.^d lo qual carta sels llegira vt ecce y axi se preposa a V.^s m.^s para que vejan y determinen si se empresteran dites cent q.^{ras} de blat a dit señor, o, no y com y de que manera y en asso donaran lo saludable consell que en tot se seguira llur orde y determinatio.

E haguts sobre de asso diuersos colloquis y plaments fonch determinat p la mayor part del consell que se empresten las dites cent q.^{ras} blat anel dit Señor Goue.^{or} p. lo effecte p. ell demanat y que aquellas se li empresten ab lo mateix modo y forma que se li han emprestadas en Maho fent para desso home a Maho para saber ab los Mag.^{hs} Sindichs de allí com y de que manera se han emprestades las cent q.^{ras} blat han emprestadas al dit Señor g.^{dor}

E de continent fonch feta electio y nominatio de la persona de Pere Llopis nottj s.^{ua} desta casa p. lo dit effecte.

Item fonch pposat p. lo dit Mag.^h Sindich clauari de com lo señor sag.^{to} mayor de la armada real del mar nos ha manat fessem fer una carrutxa para posar a Plaça p. poder donar tratos de cuerda aqui lo marexera y nos ha fet posar quatre soldats ala porta fins fos feta y posada dita carrutxa y axi ses feta p. so se preposa a V.^s m.^s para que vejan y determinen de hont se ha de pagar los gastos de dita carrutxa, y com y de que manera y en asso &.

Y fonch determinat p. tot lo consell concordantment que se encoman al dit P.^e Llopis nottj qui va en Maho que se informe ab los Sindichs de allí com y de que manera ses feta la carrutxa allí y de hont ses pagada y conforme ses fet allí se fasse y pach asi.

Documento núm. XVI

(1.º mayo 1637)

Mag.^{hs} señors lo p. que se ha fet aiustar y congregar a V.^s m.^s en la sala de la V.^{tt} desta vila es para dir y deduhirlos de com Pere Llopis nottj scriua desta casa p. orde y determinatio de V.^s m.^s es enat en la vila de Maho p. informarse ab los Mag.^{hs} Sindichs de dita vila de com y de que manera, y ab quina forma han emprestat alli las cent q.^{ras} de blat han emprestades anel Sr Goue.^{or} y Cap.^a Gñal. de esta Illa lo Sr Don Anttj de oquendo p. lo sustento de los soldats estan alojats para que nos altres li emprestem las cent q.^{ras} de blat nos ha demanades p. lo sustento de los soldats q. estan alojats y axi es vingut de dita vila de Maho lo dit Llopis nottj y ha fet relatio que euentse estat informat ab dits Sindichs de Maho sobre lo susdit, dix que los dits Sindichs de Maho ab orde y determinatio de llur consell han emprestades cent q.^{ras} de blat anel dit Sr Goue.^{or} p. lo sustento de los soldats alojats sens fianza ni obligatio alguna, sino tant solament fiats de sa paraule en que ha dit lo dit Sr Goue.^{or} que ell pagara lo dit blat ab diner, o, en specie, del blat que la pñt. Illa li ha de entregar p. compte de sa Mag.^d y lo matex nos ha dit y escrit lo dit señor Goue.^{or} ab la sua carta quant nos ha demenat li emprestasem dites cent q.^{ras} de blat, y axi ab virtud de la determinatio de V.^s m.^s y informatio de los dits Sindichs de Maho hauem scrit vna carta anel Sr Goue.^{or} dientli que esta V.^{tt} estaue prompte en emprestarli las dites cent q.^{ras} form.^t nos ha demanades p. lo sustento de los soldats estant alojats en esta vila y que aquellas pagara su señoria a esta V.^{tt} ab blat en specie, o, ab diner de la manera que li aparexera a la qual carta ha respost dit señor *vt ecce* y axi matex ses informat lo dit Llopis nottj ab los dits Sindichs de Maho acerca la llenja y oli se done anel cuerpo de guardia p. tenir foch y llum, y dix que se pasen alli

de la matexa manera que asi y en Ciutadella que es donar oli p. lo lliento y llenja p. cremar anel cuerpo de guardia y en lo que toca de los gastos de la carrutxa diu que en Maho no se ha dita cosa a los Sindichs de dits gastos sino que ho paga lo collector del Real Patrimoni y Perço se preposa y done part a V.^s m.^s para que vejan y sapian lo que pasa acirca la determinatio feren sobre emprestar lo dit blat y de la electio feren p. lo susdit del dit Pere Llopis nottj y en asso diran V.^s m.^s lo que los aparega mes conuenient si be ja esta determinat.

Y fonch determinat p. tot lo censell concordantment que en tot y p. tot estan a la determinatio ja feta sobre lo emprestar dit blat de la dita manera que ses fet en Maho conforme la relatio feta p. lo dit Pere Llopis nottj y en lo de la llenja y oli, y gastos de la carrutxa que los Mag.^{hs} Sindichs quant lo Sr Goue.^{or} sia asi li parlen sobre dits gastos representantli que dits gastos ho ha de pagar lo collector del Real patrimoni y ne hajan lo recos que podran.

(Archivo Municipal de Alayor. — Libre d preposicions y determinacions del any de 1636. — (1636-1648).

Documento núm. XVII

(17 mayo 1637)

Item fonch pposat p. lo dit Mag.^h Sindich clauari de com se acostume tots anys en aquest temps bestreure esta V.^{tt} alguna suma y cantitat de diner a los incolars y habitadors desta vila y terme para poder millor fer la botiga necessaria quant ve a la noua cullita donant dit diner a personas que tengan blat sembrat y ab bones y sufficients fianse; Perço se preposa a V.^s m.^s para que vejan y determinen si bastreure, o, no y quina y qual cantitat y ab quin modo y forma, puis veuen V.^s m.^s lo temps quant prim va y quants menjadors hi ha mes en la Illa dels quey havia antes y axi

matex en Maho hi ha un Cap.^a de tres Galions qui ha comprat y va comprant blat fent gran bescuyt y si be en la Illa hi ha encara molt blat vell conforme vehem ab esta soldadesca y alguns particulars que van prouehint, sera tot menester, y la estada dels soldats conforme vehem basta aser llarga puis lo señor General se posa are a fer castell a fornells V.^s m.^s vejan entreparlin y consideren estas cosas y donen lo saludable consell en be y vtil della que en tot se seguira llur orde y determinatio.

E haguts sobre de asso diuersos colloquis y plaments fonch determinat p. la mayor part del Consell vist y hoit tot lo contingut en la dita ppositio que p. are nos mogue cosa de lo en ella contingut sino que se dex p. los Sindichs venidors.

(Archivo Municipal de Alayor. — Libre d preposicions y determinacions del any de 1636. — (1636-1648).

Documento núm. XVIII

(27 mayo 1637)

Item fonch pposat p. lo dit Mag.^h Sindich clauari de com lo disapte primer vinent han de venir de Ciutadella cent trenta soldats qui han de estar alojats vna nit en esta vila que van a Maho y axi se preposa a V.^s m.^s para que vejan y determinen si se fara electio de tres personas vna de cada stament p. fer lo dit alojament y en asso &.

Y fonch determinat p. tot lo consell concordantment que se fasse electio de tres psonas p. lo dit effecte.

E de continent fonch feta electio p. lo dit effecte los tres Mag.^{hs} Sindichs.

(Archivo Municipal de Alayor. — Libre d preposicions y determinacions del any de 1636. — (1636-1648).

(Continuará).

Observatorio meteorológico de Mahón. = Latitud geográfica 39° 53' - Longitud al E. de Madrid 7° 57' - Altitud, en metros, 43

Resumen correspondiente al mes de agosto de 1915

Décadas	BARÓMETRO, EN mm Y A 0°						TERMÓMETROS CENTÍGRADOS						PSICRÓMETRO			
	Altura media	Oscilación media	Altura máxima	Fecha	Altura mínima	Fecha	Oscilación extrema	Temperatura media	Oscilación media	Temperatura máxima	Fecha	Temperatura mínima	Fecha	Oscilación extrema	Humedad rel. ^a media	Tensión media en milímetros
1. ^a	760.3	0.22	763.5	7	754.9	2	8.6	25.5	7.6	34.4	2	19.3	5	15.1	60	—
2. ^a	758.3	0.33	760.5	11	754.4	19	6.1	24.1	5.6	30.1	11	17.4	18	12.7	63	—
3. ^a	759.2	0.52	761.4	21	755.6	28	5.8	23.6	7.0	30.7	29	17.6	24	13.1	60	—
Mes	759.3	0.40	763.5	7	754.4	19	9.1	24.4	6.6	34.4	2	17.4	18	17.0	61	—

Décadas	ANEMÓMETRO										Evaporación media en milímetros														
	DIRECCIÓN DEL VIENTO					FUERZA APROXIMADA																			
DIRECCIÓN DE LOS VIENTOS	N.	NE.	E.	SE.	S.	SO.	O.	NO.	Calma	Brisa	Viento	Viento fuerte	Despejados	Nubosos	Cubiertos	Lluvia	Niebla	Rocío	Escarcha	Nieve	Granizo	Tempestad	Lluvia total, en milímetros	Lluvia máxima en un día	
																									N.
1. ^a	1	2	2	1	2	1	1	1	4	6	2	2	9	1	2	2	2	3	1	3	2	2	2	0.0	0.0
2. ^a	2	4	4	2	2	2	2	2	5	5	2	2	8	2	2	2	2	3	3	2	2	2	5.8	5.3	
3. ^a	4	2	2	1	2	2	2	2	5	4	1	1	9	2	2	2	1	3	3	2	2	2	0.3	0.3	
Mes	5	8	8	4	2	1	3	3	14	15	1	1	26	5	5	2	3	9	9	2	2	2	6.1	5.3	

Mauricio Hernández Ponseti.

Folk-lore menorquí

DE LA PAGESIA

per

En FRANCESCH CAMPS Y MERCADAL

(Continuació) (*)

LA MORT I LA DONZELLA

LA MORT.

Donzelleta, com viviu?
com viviu tan descuidada,
sens pensar que ve la mort
a l' hora manco impensada?

DONZ.^a

¿Qui sou vos, que no us coneix?
no us he vista mai encara.

LA MORT.

La Mort som, si 'm coneixeu;
si mai l' hau vista pintada.

DONZ.^a

La Mort pintada, be 's veu;
l' he vista moltes vegades;
mes, no mata, com fèis vos,
ni tampoc porta la dalla.

LA MORT.

De pensar que som la Mort
teng la gent horroritzada;
mes jo no vaig an es lloc
si l' hora no es arribada.

DONZ.^a

Mata 'l pare, qu' es vellet,
i te 'ls peus dins de la caixa;
i a mu mare, després d' ell;

(*) Véginse págs. 241 y sigüents.

i a jo deixèm viure encara.
LA MORT. Açò sí que no ho faré:
 la teva hora es arribada.
 Allà ahont anaràs
 mai encara hi has estada;
 gran soroll hi sentirás
 si a Llucifé ets condemnada.

(Replegada a Alahó).

DEVANT ES MIRAI

(Variant)

DONZ.^a Blanca som, som ben hermosa (1),
 i dama de gran valor;
 d' or i argent abundosa
 i tot lo mon me fa honor.
 Lo meu pare, que m' adora
 a mí 'm calça lo tapí,
 del palau som la senyora.
 . . . . .
 I de los bens del meu pare
 hereua quand jo seré,
 per rica que 'm vegem ara,
 molt mes rica jo 'n veuré.
 Persona noble i mannada,
 sospirant per mun amor,
 per muller m' ha demanada;
 tot lo mon me fa honor.
 Mes... ¿qui ets tú, que 'm fas horror?
LA MORT. La Mort som, ¿no 'm coneixeu?
 ¿no m' hau vista mai pintada?
DONZ.^a La Mort pintada no hi veu,
 ni 's mou d' allà ont l' han posada.

(1) Blanca som i valerosa,...

LA MORT. Mort de burles es aquella
i jo ho som de veritat.

DONZ.^a O Mort, tant atxinada,
contra de mi t' ets girada,
jo qui som nada derré!

LA MORT. Lo darrer paga primé;
així ho mana l' escriptura,
ningú perdona la Mort,
a ninguna criatura.

DONZ.^a O Mort, si te 'n vols anar,
jo 't faré llarga promesa:
les pompes del mon deixar,
i de pelegrina anar
fins al temps de ma vellesa (1).

LA MORT. La promesa de la dòna
es molt poca veritat;
qualsevol altra hora vengui,
ja mai te vendré de grat.

DONZ.^a T' endús mun pare qu' es vell,
i mu mare vagi amb ell....
sols que 'm quedi alliberada.

LA MORT A tun pare i a ta mare
no 'ls faltará sa jornada;
Ara tú ets de vení am mí.

. . . . .

(Binideli, St. Climent, — Mahó. -- Alahó)

SA MONJA PER FORÇA (*)

Mun pare i los meus germans
m' han llevada s' alegria,

(1) tot es temps de ma belleza...

(*) Record des fet succeit a Ciutadella dia 30 de janer de 1749, en temps dels Jans, en que tres monjes — de families de supòsit, o nobles, — de Santa Clara, fugiron am sos enamorats; tres oficials anglesos. Aquest cant es fet expres per sa fia don Gomila, una de ses fugitives.

ells no s' han fet capellans
i volen que monja sia.

Lo meu pare i es Canonge
m' han llevades ses amors;
mes vezines, adiós!

que me 'n vaig a tancar monja.

Mes germanes sempre 'm diuen:

— A tú no 't convé es casár. —

elles am sus marits víuen
i a mí 'me volen tancar.

Encara n 'hi ha, encara,
de fadrinets pes carré;
quand tots s' hauràn tancats frares
monja llevó 'm tancaré.

Per què 'm féren tan garrida,
si no 'm volían casar?...

I ara me volen tancar
monja per tota la vida.

Es convent se 'n 'nirà al' orça,
que jo monja no seré;
mirau dons que no está bé
es fe una monja per força.

Quand jo faré profecia,
mon be, vulgau 'hí esser;
i sigau des meu parer:
¡no volgueu que monja sia!

—

Dia de diumenge o festa,
dia que' hi hagi professó,
niré, finestra en finestra,
a veure si veig l' amor.

—

La meva amor, què es passada?...
Jo no l' he vista lluí;
ai de mí! ont som entrada,

a part d' ont no 'n pug sortir!

—
 ¡Poc s' ho pençava 'n Gomila
 com monja la va tancar,
 qu' havia de renegar
 de sa llei de sa familia,
 fugint-li com un' anguila.

POLÍGLOTES ⁽¹⁾

Janeta, la mi janeta: (2)
 veng de Port-Mahó;
 i tota la camiseta
 devant d' aquell *anjó*.

Per la vostra *con.rinxelis*,
ali-eli com el sol,
 pulida la fa a la dama,
que más no creo, no.

—
 Conexiau es coix Mèlis,
 qui feia d' empeltadó?...
 Ell ne va empeltá un aubó:
Patris nostris, qui nis celis. (3)

—
 D' es Sastret, d' Alahó
 Si havem de parlà 'n llatí,
 te 'n parlaré fins a *nobis*,

(1) *Pater noster, qui es in coelis.*

(2) A la Madona de Son Auzina li dèien *Es Matxo*.

(3) Inclòc sols composicions que no tenen mes raó d' ésser que ésser políglotes. Sa castellàna, sa llatina i s' anglèsa, mes o manco estrafetes, son ses llengus forasteres preferides. I recordèm, com acte de sa vida ordinària, que quand fa un llamp, sa gent exclama: — *¡Jesus, credol...*

i podrà 'ser que no tròbis
sa paraula que vol dí:
veritatem dico vobis:
quare non credisti mihi?

—
Dècima del Dr. Pons d' Alahó

Sa diabetis quæris belli,
i doscents mil hermitans,
ensenyaven s' evangeli
dels cinc peixos i dos pans;
mentres un ranxo de cans
den Bartomeu Mascaró
'studiaven sa lliçó
de gramàtica llatina,
es Matxo de Son Auzina (1)
se 'n anava an es sermó.

(Alahó-Mercadal).

— *Piscolabis trementura,* —
va di l' amo d' Abdabús....

(Vide Gloses).

—
Refrany

Robatorum per menjatorum,
no es *peccatorum.*

—
NOTES AL POLIGLOTISME

Ja que are ve be, parlarèm del poliglotisme científic: des nostre FOLK-LORE.

D' ençà que va surtint aquesta tirada folk-lòrica, mercès a

(1) Deu pertanyer an els temps dels *jans*.

la benvolguda REVISTA DE MENORCA, son estats molts els que m' han demanat: — *Folk-Lore!*... I què vol dir *Folk-Lore?*...

Veis-vos lo que, poc çà poc llà, som respost: — A ses ciències, els mestres els hi han donat noms grecs o llatins: *Geologia*: del grec *ge* (pronunciau *gue*), terra, i *logos* ciència, tractat; *Agricultura*: del llatí *agri*, del camp, i *cultura*, cultiu.... Sa ciència vulgar nasqué a Anglaterra, y la batiaren en anglès: *Folk* (pronunciar *fóc*) vol dir gent, poble, públic, nació, raça...; i *Lore* (diguís *Lór*), significa lo mateix que 'l grec *lògos*: doctrina, ciència, llei, tractat.... *Folk Lore* (diguèm *Fóclór*), es sa ciència vulgar; *Folk lore menorquí*, vol dir *sabiesa comuna de Menorca*; coneixaments que, per esser lo que son ells, i per ser lo que noltrus som, han arrelat a sa nostra terra, i son patrimoni des poble, de tots.

I aquest fenòmen, de donar a les ciències denominació grega, llatina, arabesca (*Algebra*), anglesa..., sa ciència folclòrica l' ha anat estudiant, i al cap-i-darré ha venguda a concloure en un fet folclòric: que 'ls jocs políglòtics, s' afició a mesclar en sa converça paraules de diferents llengües, es propia de tothòm; de sabis i d' ignorants; de persones escuïdes i de gent vulgar: com si cada homo, cada poble, prengui gust en construir sa seva torra de Babel... com qui tots sentiguèm dintre ses nostres venes corre sa sang dels que paredaren sa Torra de la confusió de llengües..., i empleàm el poliglotisme per fer-nos entendre millor.

MESTRE JOSEP VIVÓ

Natural i vesí de Ciutadella, ferrer d' ofici; morí a la derreria de la centuria divuitena. Glosador d' anomenada a tota Menorca, i que arribá a Mallorca i Ervissa.

En ses primeries de sa vida de glosador, en trobar-lo senyors, cavallers, mussons i mitjamèns, era consuetud que l' escometessin, dient-li: «Mestre Bep, fèis-mos una glosa».

Es de creure que l' arribarien a empipar; i am ses gloses de resposta els hi anà dient coses que no volien sentir, i que no era possible dir-lis, sino glosant.

Un dia un senyoret, glosador també, li feu eixa proposta:

Escoltau, mestre Vivó;
 una mercè m' hau de fé;
 vos veurèu si vos convé
 i me dirèu *sí* o *no*:
 que si 'm fèis una cançó
 jo vos donaré un doblé.

Contesta den Vivó:

Per un doblé, sols no ho val
 que 's demostri pagador;
 ja haguera fet molt millor
 que m' hagués brindat un ral.
 I quin benefici tal
 que 'm proposa aquest senyor!

Uns quants capellans pregaren an en Vivó que 'ls hi fes una glosa, i 'ls respongué amb aquesta:

Voltros predicant mos dèis
 que dins l' Escriptura 's troba,
 que quand feis almoina a un pobre
 al mateix Cristo la fèis;
 Jo supòs que no us n' enrèis;
 però no ho posau en obra.

Un ranxet de cavallers fis-segons, que no tenien altres què-fers que menjar, passatjar, dormir i... fer de senyors, l' encontraren un dia, i 'l van aturar, perquè 'ls hi fes una glosa: els-hi amollà aquesta:

Es capvespres, am la fresca,
 vostès van a passatjar,
 amb una bona ventresca,
 i jo no hi puc arribar.
 En ne veure gent d' aquesta,
 jo 'ls hi dic: ¡lladres de pà!

Havía arribat de Barcelona es mestre nou de novicis, i

anant amb ells a passetjar encontraren en Vivó, i un dels novicis li pregà 'ls fes una glosa i es mestre 'l coneixeria. Accedí:

¿Mestre nou de Barcelona
ha vingut per ensenyar?
Lo qu' ell ens podrà mostrar
ho sabèm fa molta estona:
En Vivó no du corona
i li gosa a relatar.

De bona edat encara li entrà un tremolor que, pitjorant, el privà de fer feina. Sa malaltia, en lloc de llevarli sa glosera li augmentà. I glosant i tremolant, anava per la pagesia, de lloc en lloc, demanant almoïna. Tenia sa familia petita, i encara augmentà, segons mostra aquesta glosa que conserva sa memoria popular, escomesa de s' arribada a un lloc: *

L' amo: Deu mos do bon dia;
m' haurèu d' afejí an es tros,
que anit m' es nada una fía.
Una... ¡i sis que ja 'n tenia!
¡ja 's mal de roegar s' òs...!

Arribá a vei. Es primer any que a Ciutadella, es Dijous Sant, feren es Lavatori, fou un dels Apostols:

«En Vivó va essè 'n Mateu
apòstol i evangelista....»

i de quand era vei, pobre mendicant i tremolós, serà aquesta mena d' octavilla, que vessa sa pena a dolls:

Un homo an els vuitant' anys
ha acabada s' alegria;
amb una croça 'mb ses mans,
no pot anar ja ont voldria;
i si te cap fi o fía
ja 'l voldrien enterrar,
perque troben que ja fa
mes nosa que companyia.

Poc temps després de sa proclamació del rey Carles IV,

que a Mahó la feren molt solemne, un missè de Mahó escrigué un falcat de cançons a favor de que a Mahó li pertocava esser la capital, i que Ciutadella, per mes greu que li sapigués deixar d'esser-ho, s'havia de conhortar... per força, perque res lograria, per mes que pernetjás. I sembla que un dels ciutadellencs an-a qui es missè mahonès envià ses cançons, fou en Vivó. Ses cançons des missè valen poques olives, i sa contesta d'en Vivó es de lo mes flaquet que li coneixèm: es motiu no 'n demanava mes. Pero am tot i amb això, hi llambretja qualque *vivonada*: per exemple, aquesta, que es una de ses darres gloses:

Digau al missè de Mahó
que si ell es tant fort de s'ossa
com ho es de sa tudossa,
deu essè un segon Sansó;
pero com a glosadó,
no farà gaire destròça.

Es de creure que moltes de ses gloses den Vivó s'hauràn perdudes. Fuietjant manuscrits de coleccionadors de gloses, principalment els den Rafel Camps d'Albranca (rebeinet de na Paula Vivona), i den Bernat de Biniquadrellet, he pogut replegarne deu falcats. Aquí 'n venen vuit: deixàm per ara sensa estampar ses *gloses dels Set Sagraments*, i ses *contra es Missè de Mahó*.

Com a prova de s'anomenada, de sa popularitat d'En Vivó, escoltau un exemple: Un mitjorner, En Pere Camps, alias *Punxa*, que fa mes de cinquanta anys que viu a Alger, an es vilatge de Cap-Matifú, ont hi te fis grans colocats, fa pocs anys vingué a Menorca, i contà que en sebre 's que a una casa hi haurà lectura de ses gloses d'En Vivó, s'hi repleguen tots els menorquins que viuen en sos encontorns, afamats de sentir sa veu tendra de sa benvolguda Patria llunyana, que 'ls hi parla al cor per medi de ses gloses de s'humil ferrer ciutadellenc...

Una de ses fies, na Paula, era glosadora com son Pare.

Anant mendicant per la pagesia, veren un bracer que llaurava amb un ase. Era en s' hivern, feia fret i 's posá a ploure; es llaurador es llevá sa gallega i l' abrigá a s' ase. Na Paula, encara era al-lotella, va exclamar:

O Mare de Deu del ou!
 Jesús, quín homo mes xot!
 Are qui fa fret i plou,
 a s' ase abriga es capot!

Un glosador mallorquí, atret per sa fama den Vivó, aná a ca-seva, preguntá per éll, i veient na Paula, li preguntá:

Vos que seriau sa fía
 de mestre Josep Vivó,
 aquell qui té tremoló
 i com dorm sempre somía?

Resposta de na Vivona:

Si 'l pobre te tremoló,
 ell no se 'l ha elcasionat,
 ni desitja tenir-ló:
 es Deu que l' hi ha enviat.

I sí; som sa seva fía;
 per defensar-lo si perd,
 que sab mes ell com somía
 que vos quand estau despert.

Se casá amb mestre Francesc Pons, teixidor, i s' establiren an es Mitjorn Gran.

S' ordre 'n que venen aquí copiades ses Gloses d' en Vivó, no es cronològic; es s' ordre en que les he rebudes. Crec, per certs indicis, que de ses primeres gloses que va fer son ses de *S' Escaufa-panxes* per sa caseta dels jans; que de sa primera época deuen esser: *Historia xa!-latana*, *Porquetjades de sa Viuda*, *Sa Porcella...*; de sa segona época, s' elegía, — s' obra millora den Vivó, — que tracta des *tremolor...* i miseria; i de sa derrera, *El Foraster*, *Els Apòstols* i *L' any 1778*.

DE QUAND EN VIVÓ COMENÇÀ A TREMOLAR I DEL TRABAI QUE LI COSTAVA ALIMENTAR-SE

A Jesús primerament
m' encoman per fer bon obra,
que qui vol fer bona prova
que posi bon fonament;
I axí donaré entenent
còm camp, d' ensians que som pobre.

Deu m' ha llevades ses mans,
i lo meu guany es tant poc
qu' he d' anar de lloc en lloc
per da pa an es meus infants;
i si volen sebre quànts:
dues fies, quatre al-lots.

Jo me solía enquietar,
quand comensí aná empenyat;
ja que Deu m' ho ha enviat,
vengui de sa seva má;
que no ha errat, ni pot errà
una tant suma Bondat.

He hagut de mudar de cant
des que no puc trebellá;
molt m' ha de costà es campà
la vida, d' aquí al devant,
que tenc d' anar mendicant,
per el mon, un tros de pa.

Per campá sempre gir fuis
i res no puc descobrir;
còm pens qu' he de viure axí
tenc ses llàgrimes als uis;
m' espant com els cors no crúix
no mes de sentirm 'ho dí.

Per temps he tengudes mans;
i are no puc treballâ!...

Còm es posible campâ
amb una casa d' infants?...
Perque 'n tenc jo no sé quants
que sempre 'm demanen pa.

Mentres qu' he tengudes mans
sa gent me tractava bé;
i are faig tant de papé
com dins de l' esglesia els cans;
ademés que teng infants
a mantenir, i mullé.

Mentres ses mans he tingut
molta geni m' escometia;
i are, ni 'm donen *bon dia*,
en veurem tot-hom fa 's mut;
per açò es que vaig perdut...
Crèis que no sé que 'm faria!

Molts me diuen, i es ben vè,
que 's remei es sa paciència;
jo trop qu' es mala sentència,
no tenint es ventre plè:
jo no som d' aquest parè,
d' haver d' está a l' inclemència.

No me trobará 'm descúit
a mi ninguna persona;
sa paciència, sempre es bona,
mesclada 'm reals de vuit;
mes, tenint es ventre buit,
no pot durar gaire estona.

— Venturosus sereu, pobres: —
açò Cristo ja ho va di;
perque a l' hora del morí
Ell no vol doblés ni robes;
sino que vol bones obres:
tals me 'n aprengué a mi!
De cercar un tròç de pa

jo no 'm fas dificultós;
 Cristo, un rei tant poderós,
 p' ensenyarnos hi va aná,
 i diu que proveirà
 a tots els benefactors.

A la Verge del Roser
 vui tenir devoció;
 perque supliqui al Senyor,
 que 'ns doni lo qu' hem mester,
 i lo que sab que convé
 per sa nostra salvació.

Si he duit es camí tort,
 encaminau-me, Senyora,
 i siaume intercessora
 en la hora de la mort,
 i fii d' arribà a bon port
 tenint-vos per protectora.

HISTORIA XAL-LATANA

De declararme teng gana
 en gloses lo que 'm van dir,
 d' un cas que va sucseir
 a un lloc de sa tramontana;
 d' una gata qui demana
 cosa per enredonir.

L' amo un día va mirár
 que la gata 's niquilava,
 i era qu' ella demanava
 cosa per multiplicar.
 El qui l' hi va anà a cercar
 ja direm com se campava.

Aprofitá s' ocasió
 de s' al-lot que te llogat;
 diu: — Jas, vat' aquí aquet sac,

i arriba a Son Salomó.

Digues, que faxin favó
de dixar mos es seu gat.

Digues sí te 'l vol dixar,
que jo li agrahiré;
que sa lluna de Jané
es molt envant de passà,
y sa gata, tant d'anà,
torna com un magrané.

S' al-lot parteix am lo sac:
p' es camí troba 's pagès,
i li conta axí com es,
lo que l' hi han encomenat:
— Si me fèis mercè des gat,
qu' els vesins se fan mercès.

— Basta que sies vehinat,
jo no te puc contredí;
espera, vendrás am mí
i jo te 'l daré fermat;
i no desfaixis es sac
que no 't fugi p' es camí.

Quant va arribá a sa mitjera,
que ja estava per saltá,
embaraçat amb es ca,
estava de tal manera,
que ja tenia quimera
de fer forat per passà.

Al punt que 's calá a obrí,
dins es sac es ca lladrá,
i que d' aquí i que d' allá,
es ca se desfé y fugí,
i s' al-lot cregué, mesquí,
que li han cagat a sa má.

— Ja que no n' ets surtit bé,
arriba a ses Truqueries;

vam d' allà tu si duries
lo que sa gata ha mester;
du 's gat; si no 't calaré
que jauràs dos o tres dies.

Aquí li feren rentar
pedassos un bon grepat,
i s' al-lot enteressat
perque 'l feien destorbar,
dient: L' amo 'm renyerà
si no hi vaig prest amb es gat.

— Espera; ja t' aniràs;
fes, fes sa feyna curiosa,
i tendràs sa dona hermosa
es día que 't casaràs;
i si no tors be 's pedàs,
la tendràs bruta y tinyosa.

Un homo mentres camina
sempre hi ha cosa per éll;
be va passar maruell,
que 'l van fé aná a Son Auzina;
aquí feu bona barrina:
va dur aglans i un porcell.

Be se va passetjà estona
per fe 's viatge segú:
d' altre lloc també va dú
un moixet i una quissona....
I an ne parlarí e' entona
que sols no 's mira ningú.

Diuen que s' any de la neu
moriren ets ignorants,
pero encara n' hi ha bestants
qu' es cosa d' alabá a Deu;
aquest ha fet en Mateu,
que 'l feien traginar cans.

Nota. — Aquesta historia pinta 's costum (perdud, gracies a Deu), de la pagesia, que li deien *fer traginar es covu* o *fer dur es covu*. De un lloc enviaren es missatge a câ-s veinat, «que féssin mercè de donarli es compás corbo». Li entregaren un tronc d' ouastre, un poc voltat, que feia viatge per un... ase.

(Continuará).